

Заняття № 7

АГРОМЕТЕОРОЛОГІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА УМОВ РОКУ

Мета: навчитись давати агрокліматичну та агрометеорологічну характеристику умовам розвитку сільськогосподарських культур.

Завдання: за індивідуальним завданням скласти агрометеорологічну характеристику певного року.

Залежно від агрометеорологічних умов конкретного року вносяться істотні корективи в структуру посівних площ, агротехніку вирощування сільськогосподарських культур, на зрошувальних землях уточнюються зрошувальні та поливні норми, терміни та строки зрошення.

Для складення характеристики агрометеорологічних умов використовують данні спостережень метеорологічних станцій або постів за певний рік, а також середні багаторічні значення, які прийнято називати **нормами**. Останні необхідні для аналізу агрометеорологічних особливостей певного року. Їх звичайно виписують з агрокліматичного довідника.

При описанні агрометеорологічних умов **оцінюють окремі періоди року**: весняний, літній, осінній, зимовий. Спочатку необхідно вказати дати настання кожного періоду року, їх тривалість, порівняти з нормою. Незалежно від періоду, що аналізують, порівнюють середньомісячні (або середньодекадні) температури повітря та кількість опадів з нормою.

Аналізуючи **зимовий період**, необхідно звернути увагу на мінімальні температури повітря, що характеризують силу морозів та тривалість «тепліх вікон» (періодів з позитивними середньодобовими температурами повітря).

Дуже важливі агрометеорологічні умови **весняного періоду**: від ступеню прогріву ґрунту, кількості опадів, запасів продуктивної вологи у ґрунті, кількості і тривалості приморозків весною залежить обґрунтування в певному році строків посіву різних культур, норми висіву, глибина садіння, норми і строки внесення мінеральних добрив, засоби обробітку ґрунту. За весняними запасами продуктивної вологи в метровому шарі ґрунту судять про вологозабезпеченість вегетаційного періоду всього року.

За датами переходу через 5 °С визначають вегетаційний період більшості сільськогосподарських культур. Період активної вегетації приурочують до переходу температури через 10 °С. Тривалість названих періодів порівнюють з нормою. Наводять найбільш виражені відхилення середніх декадних температур від норми, виділяючи тим самим періоди (кількість декад) потеплінь та похолодань.

Коли характеризують умови **літнього періоду**, використовують данні про температуру, кількість опадів, запаси продуктивної вологи у ґрунті (якщо є такі

дані). Вони визначають швидкість розвитку рослин, строки їх дозрівання та врожайність.

Поряд з середніми значеннями температури слід використовувати екстремальні температури, так як істотне підвищення температури (вище 30 – 35 °С) при нестачі вологи супроводжується не тільки затриманням росту рослин, але і їх пошкодженням. Пониження температур (нижче 10 °С) також може викликати затримання росту рослин, особливо тих, що вимогливі до тепла (кукурудза, баштанні тощо).

Називають суму активних температур повітря, вищих за 10 °С, що накопилися к певному періоду (наприклад, кінець червня, липня чи серпня) та в цілому за період активної вегетації порівняно з нормою. Це дає змогу оцінити забезпеченість певного вегетаційного періоду теплом (нестача тепла чи надлишок тепла) тощо.

Аналізуючи умови зволоження літнього періоду, враховують кількість опадів за весь період і по декадах, гідротермічний коефіцієнт, запаси продуктивної вологи у ґрунті, вологість повітря, кількість і тривалість суховіїв. Роблять висновок про умови зволоження періодів.

Якщо період з недостатніми запасами продуктивної вологи досить тривалий, особливо у найбільш відповідальні (“критичні”) фази розвитку рослин, врожайність істотно знижується. Якщо запаси продуктивної вологи у шарі ґрунту 0 – 10 см наближені до 0, то підживлення рослин не дає позитивного ефекту.

Характеризуючи *осінній період*, аналізують температури і умови зволоження для посіву озимих культур, їх осінньої вегетації, умов проведення осінніх сільськогосподарських робіт тощо. Акцентують увагу на кількості і тривалості осінніх приморозків.

В цілому, аналіз агрометеорологічних умов повинен дати оцінку ступеню їх сприятливості у певному році для розвитку різних культур.

ЗАВДАННЯ

Користуючись результатами розрахунків завдань, що були Вам дані на попередніх заняттях, а також багаторічними даними (додатки А–Г), дати агрометеорологічну характеристику особливостей певного року (за індивідуальним завданням).